NORCE Norwegian Research Centre AS
www.norceresearch.no

Sortland kommune – plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024–2027

Beslutningsgrunnlag

Forfatter:

Anders T. Hjertø Lind

Rapport nr. 18-2024, NORCE Helse og samfunn

Sortland. Av Sgraff29, Wikimedia Commons.

Rapporttittel	Sortland kommune – plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024-2027
Prosjektnummer	107573
Institusjon	NORCE Norwegian research Centre
Oppdragsgiver	K-Sekretariatet IKS
Gradering	Åpen
Rapportnr,	Nr. 18-2024, NORCE Helse og samfunn
ISBN	978-82-8408-361-2
Antall sider	34
Publiseringsdato	August
Lisens	CC BY 4.0
Sitering	Lind, A.T.H. (2024). Sortland kommune – plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024–2027Rapport nr. 18-2024, NORCE Helse og samfunn.
Bildekreditering	Sgraff29, Wikimedia Commons
Geografisk område	Nord-Norge; Vesterålen
Stikkord	Forvaltningsrevisjon, eierskapskontroll, offentlig politikk og administrasjon, kommune, Sortland

Sammendrag

Denne rapporten utgjør beslutningsgrunnlag for Sortland kommunes plan for forvaltningsrevisjon og eierskap for perioden 2024–2027. Rapporten er basert på en overordnet analyse av kommunens virksomhet og eierskap i selskaper. Analysen er gjennomført ved hjelp av en triangulering av ulike metoder og kilder, inkludert kvantitative registerdata (fra SSBs KOSTRA database), og kvalitativ dokumentanalyse. Beslutningsgrunnlaget munner ut i en prioritert liste over anbefalte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i kommende periode.

© NORCE Norwegian Research Centre. NORCE er sertifisert i henhold til NS-EN ISO 9001:2015, NS-EN-ISO 45001:2018 og NS-EN ISO 14001:2015. / NORCE is certified in accordance with NS-EN ISO 9001:2015, NS-EN-ISO 45001:2018 and NS-EN ISO 14001:2015.

Innhold

1. Innledning 3
1.1. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll – definisjon og formål 3
1.2. Tidligere forvaltningsrevisjoner i Sortland kommune 4
1.3. Fremgangsmåte og metode 5
1.3.1. Metode og datagrunnlag 5
1.3.2. Risiko- og vesentlighetsvurderinger 7
2. Overordnet analyse – Sortland kommune 8
2.1. Overordnet oversikt over organisering og drift 8
2.2. Innspill fra kontrollutvalg 10
2.3. Tjenesteområdene og selskapene 10
2.3.1. Helse og omsorg 10
2.3.2. Grunnskoleopplæring 13
2.3.3. Barnehage 15
2.3.4. Administrasjon og styring 17
2.3.5. Sosialtjenester 19
2.3.6. Kultur 21
2.3.7. Barnevern 23
2.3.8. Tekniske tjenester og bygg- og eiendomsforvaltning 25
2.3.9. Kommunens eierskap i selskap 28
3. Sammendrag: Aktuelle tema for forvaltningsrevisjonstema 32
4. Vedlegg: Plan for forvaltningsrevisjon – kontrollutvalgets prioriteringer 33
5. Referanser: 34

1. Innledning

Lov om kommuner og fylkeskommuner (Kommuneloven) (2018) §23-3 og §23-4 pålegger kommunenes kontrollutvalg å utarbeide en plan over på hvilke områder det skal gjennomføres forvaltningsrevisjoner og i hvilke selskap det skal gjennomføres eierskapskontroll. Dette skal gjennomføres minst en gang i valgperioden, senest innen utgangen av året etter kommunestyret er konstituert. Denne planen skal baseres på en risiko- og vesentlighetsvurdering av kommunens virksomhet og virksomheten i kommunens selskaper. Formålet med denne vurderingen er å identifisere hvor det er størst behov for forvaltningsrevisjon. Planen utarbeides av kontrollutvalget og skal vedtas av kommunestyret. Endringer i planen kan imidlertid delegeres til kontrollutvalget.

1.1. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll – definisjon og formål

En forvaltningsrevisjon innebærer undersøkelser som gir kommunens folkevalgte informasjon om administrasjonens oppfølging av kommunestyrets vedtak og forutsetninger, og resultatet av disse. Forvaltningsrevisjon tar for seg både måloppnåelse i vid forstand og økonomi. Formålet er blant annet å bidra til en bedre og effektiv kommunal forvaltning.

Den formelle definisjonen av forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll finnes i Kommuneloven (2018) henholdsvis §23-3 og §23-4:

«Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.» ((Kommuneloven, 2018 §23-3)

«Eierskapskontroll innebærer å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.» (Kommuneloven, 2018 23-4)

Dette innebærer undersøkelser av om:

- forvaltningen bruker ressurser til å løse oppgaver som samsvarer med kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og forutsetninger,
- forvaltningens ressursbruk og virkemidler er effektive i forhold til målene som er satt på området,
- regelverket etterleves,
- forvaltningens styringsverktøy og virkemidler er hensiktsmessige,
- beslutningsgrunnlaget fra administrasjonen til de politiske organer samsvarer med offentlige utredningskrav,
- resultatene i tjenesteproduksjonen er i tråd med kommunestyrets eller fylkestingets forutsetninger og/eller om resultatene for virksomheten er nådd.

Forvaltningsrevisjon ble for første gang lovfestet i Norge ved endringer i Kommuneloven i 1992. Bakgrunnen for innføringen var økte krav knyttet til effektivitet og måloppnåelse. Forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll er i dag viktige verktøy for kommunens øverste folkevalgte organ og muliggjør tilsyn og kontroll med utvikling og forvaltning i totaliteten av kommunen virksomhet.

For å sikre at revisjons- og kontrollressurser settes inn på riktig sted er det avgjørende av utvelgelse av objekter for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll skal skje ut fra overordnede risiko- og vesentlighetsanalyser. På denne måten maksimeres effekten, det sikres god nytteverdi av revisjons- og kontrollprosjektene og positive effekter i form av organisasjonsmessig læring og utvikling.

1.2. Tidligere forvaltningsrevisjoner i Sortland kommune

Siden 2014 har det vært gjennomført ni forvaltningsrevisjoner og to eierskapskontroller i Sortland kommune:

Tabell 1 - Gjennomførte forvaltningsrevisjoner

År:	Forvaltningsrevisjon:
2023	Offentlige anskaffelser
2023	Elevenes psykososiale miljø
2023	Vannforsyningssikkerhet
2022	Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten
2020	Tilpasset opplæring og spesialutdanning i grunnskolen
2017	Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg
2017	Kommunens lønnskontrollrutiner
2016	Forebyggende arbeid blant barn og unge
2015	Kvalitet innen pleie og omsorg
2014	Iverksetting av politiske vedtak

Tabell 2 – Gjennomførte eierskapskontroller

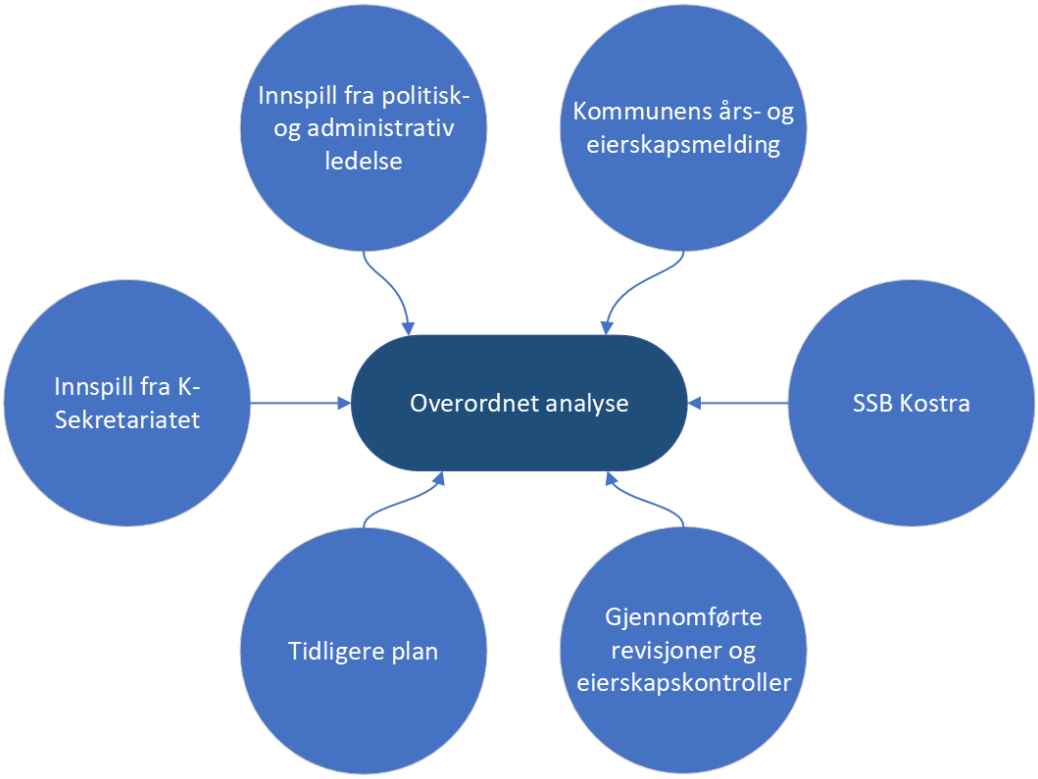
År:	Eierskapskontroll:
2022	Reno-Vest IKS
2021	Vesterålskraft AS

I tillegg til gjennomførte forvaltningsrevisjoner var «HMS-systemer» på 'plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2020–2024' (sak 086/20) vedtatt 17.12.2020. Denne ser imidlertid ikke ut til å ha blitt gjennomført.

1.3. Fremgangsmåte og metode

Beslutningsgrunnlaget som presenteres her bygger på en metode- og datatriangulering hvor kommunens virksomhet belyses fra ulike perspektiv og ved hjelp av ulike metoder og datakilder. Dette gjøres for å, innenfor oppdragets rammer, gi et helhetlig og balansert bilde av kommunens virksomhet på et overordnet nivå. Figur 1 under illustrerer de ulike kildene som er benyttet i analysen for å vurdere innenfor hvilke av kommunens tjenester- og forvaltningsområder forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll bør iverksettes kommende periode. En oversikt over benyttet kildemateriale presenteres i Tabell 3.

Figur 1 - Overordnet analyse

1.3.1. Metode og datagrunnlag

Analysene og informasjonen som presenteres i denne rapporten bygger på data innsamlet fra flere ulike kilder. Kildematerialet benyttet oppsummeres i Tabell 3. Dokumentene benyttet er innsamlet gjennom to primære fremgangsmåter, forespørsel til kommunen og innhenting fra åpne kilder. Kvaliteten i datagrunnlaget oversendt fra kommunen er avgjørende for en rapport av denne typen. Innhentingen fra kommunen ble gjort gjennom en henvendelse til kommunens postmottak i februar 2024 hvor følgende dokumenter ble etterspurt:

- Kommunenes årsmelding og regnskap for siste to år
- Kommunenes overordnede plan- og måldokumenter
- Kommunenes siste eierskapsmelding
- Oversikt over tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller
- Foregående plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll

Dokumentene oversendt fra kommunen ble så supplert der nødvendig med dokumenter fra kommunens åpne arkiv over sakspapirer fra politiske møter, og forvaltnings og eierskapsrapporter fra NKRF Rapportsøk på forvaltningsrevisjon.no.

Andre åpne kilder som Proff.no og kommunens egen nettside ble også benyttet. Statistisk informasjon ble hentet ut fra Statistisk Sentralbyrås KOSTRA database.

9. april 2024 ba vi ordfører, gruppeledere i kommunestyret, kommunal revisor og forvaltningsrevisor, kommunedirektør og kontrollutvalg i Sortland kommune om innspill gjennom et felles brev sendt til kommunens postmottak. Brevet sammenfattet kort bakgrunn for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller og kommunens eierskap i aktuelle selskap. 22. april ble et tilsvarende brev sendt til K-Sekretariatet IKS. Vi mottok ingen innspill.

Tabell 3 – Kildemateriale

Årsmelding Sortland kommune 2021 og 2022
Regnskap Sortland kommune 2021 og 2022
Eierskapsmelding 2021 Sortland kommune
Årsmelding og årsberetning Sortland kommune 2021
Plan for forvaltningsrevisjon 2020–2024 Sortland kommune
Rapporter fra tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner i Sortland kommune
Rapporter fra tidligere gjennomførte eierskapskontroller i Sortland kommune
Talldata fra Statistisk Sentralbyrås KOSTRA oppdatering 15. mars 2024
Økonomiplan for 2024–2027 Sortland kommune
Selskapsinformasjon fra proff.no

Ved å benytte ulike kilder og typer data gjøres det som gjerne omtales som en metode- og datatriangulering. Det er vår oppfatning at datagrunnlaget og trianguleringen sammen gir et helhetlig, relevant og tilstrekkelig grunnlag for en overordnet analyse for å identifisere relevante områder for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for perioden 2024–2027. Vi har ingen grunnlag for å forvente at datamaterialet inneholder feil eller mangler, men dette kan ikke

utelukkes. Det antas at manglende informasjon heller enn feilaktig informasjon kan være et risikomoment i evalueringen. Dette knyttes i hovedsak til manglende tilbakemeldinger, innspill og eventuelle ikke-oversendte dokumenter fra kommunen.

1.3.2. Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Kommuneloven (2018) krever at det i beslutningsgrunnlaget for revisjonsplan gjennomføres en risiko- og vesentlighetsvurdering. Loven definerer imidlertid ikke hva en slik vurdering skal inneholde. Vurderingene i prosjektet tar derfor utgangspunkt i «Veileder i Risiko- og Vesentlighetsvurdering» fra NKRF (2019). Veilederen bygger på COSO-rammeverkene og utgjør et eksempel på 'best practice' innen revisjon. Fire tema står sentralt i veilederen; overholdelse av lover og bestemmelser, økonomi, produktivitet og måloppnåelse.

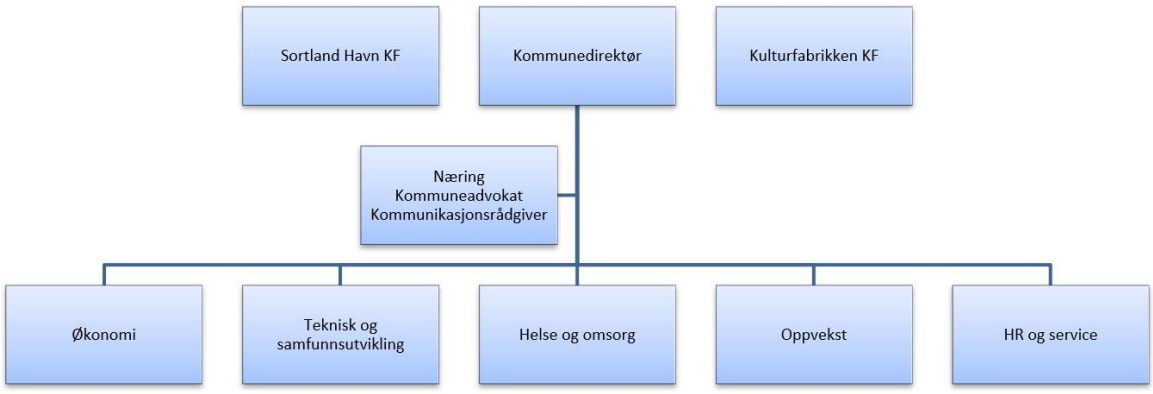
2. Overordnet analyse – Sortland kommune

I dette kapittelet presenteres en overordnet analyse av relevante områder i Sortland kommune. I delkapittel 2.1 presenteres den overordnede organiseringen og delkapittel 2.2 innspillene fra kontrollutvalg og revisor, før delkapittel 2.3 går gjennom de ulike tjenesteområdene.

2.1. Overordnet oversikt over organisering og drift

Organisering er et sentralt trekk ved hvordan en kommune fungerer. Sortland kommunes administrative organisering illustreres i figurene under.

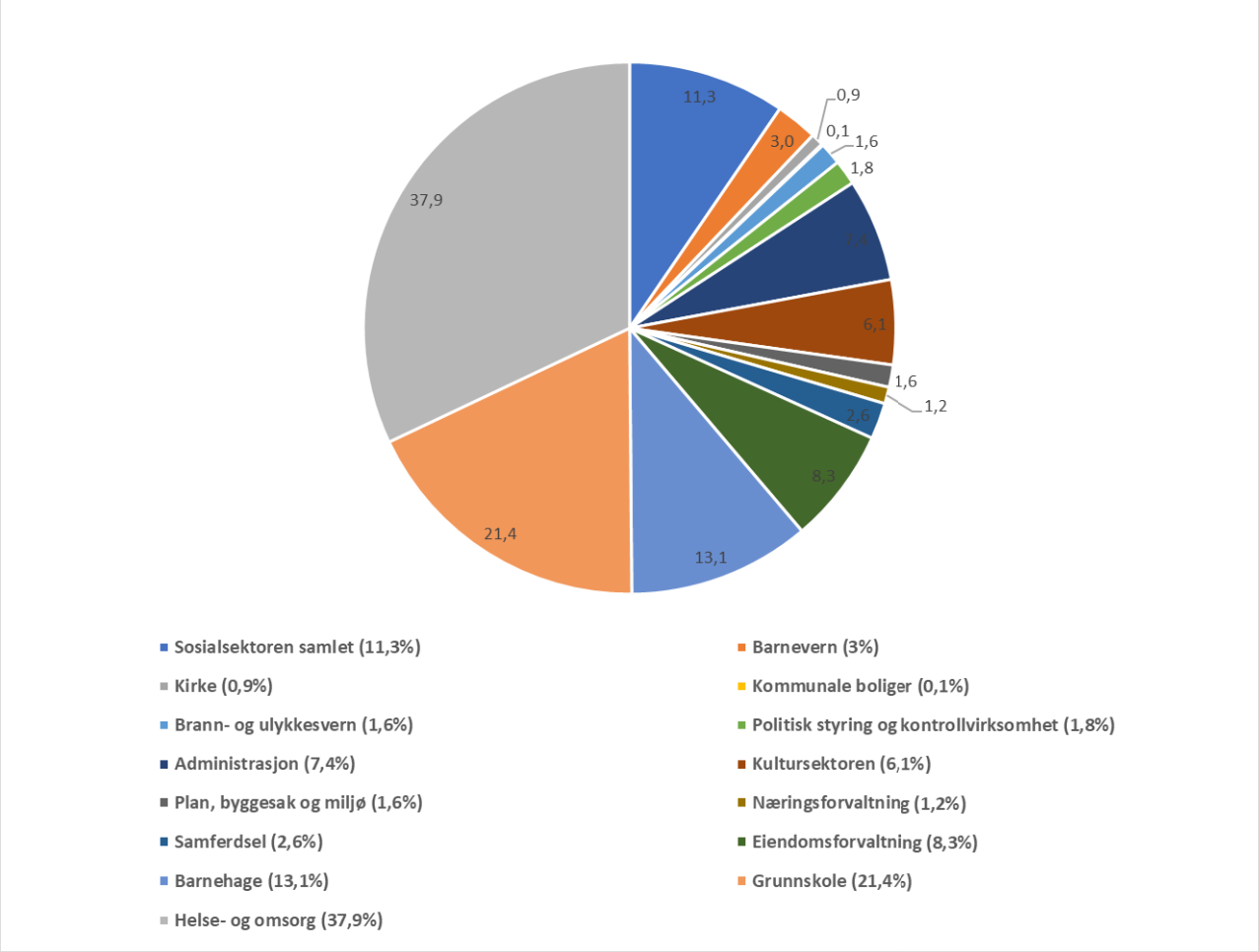
Figur 2 – Overordnet organisasjonskart

Figur 3 oppsummerer hvordan Sortland kommunes netto utgifter i 2023 fordelte seg på tvers av ulike tjenesteområder. De største tjenesteområdene i økonomiske termer er 'Helse og omsorg' med 37,9%, 'Grunnskole' med 21,4% og 'Barnehage' med 13,1% av kommunens netto driftsutgifter (ssb.no/kostra 12362).

I likhet med mange andre kommuner er den økonomiske situasjonen i Sortland krevende. I 'Økonomiplan for 2024–2027' oppsummerer kommunedirektøren kommunens økonomi som stram og med økende årlige driftsutgifter og langsiktig gjeld. Samtidig beskrives økonomien å være «foreløpig under kontroll, men med underliggende ubalanse». Kommunen har imidlertid fondsreserver som kan fungere som buffer og gir anledning til omstilling (Sortland Kommune, 2023, s. 4-5).

Figur 3 – Utgiftsfordeling 2023

Sortland kommune har eierandeler i følgende selskaper som er aktuelle for eierskapskontroll:

Tabell 4 – Kommunale Selskaper Sortland kommune

Selskap:	Organisasjonsnummer:	Eierandel:
KomRev Nord IKS	986 574 689	2,59%
K-sekretariatet IKS	988 064 920	2,74%
Skrei Eiendom AS	947 790 870	100%
Lofoten Avfallsselskap IKS	971 014 407	41,29%
Lofoten Industri AS	919 147 857	27,39%
Lofotkraft AS	886 347 782	41%
Lofotvekst AS	994 244 353	100%
Vågar Produkter AS	974 983 575	100%

2.2. Innspill fra kontrollutvalg

Som del av datainnsamlingen til denne analysen ble Sortland kommune ved ordfører, kommunedirektør, gruppeledere i kommunestyret, kommunal revisor og forvaltningsrevisor, kontrollutvalg i et brev sendt 9. april 2024 bedt om å gi sine innspill til beslutningsgrunnlaget. Vi har ikke mottatt innspill til planen.

2.3. Tjenesteområdene og selskapene

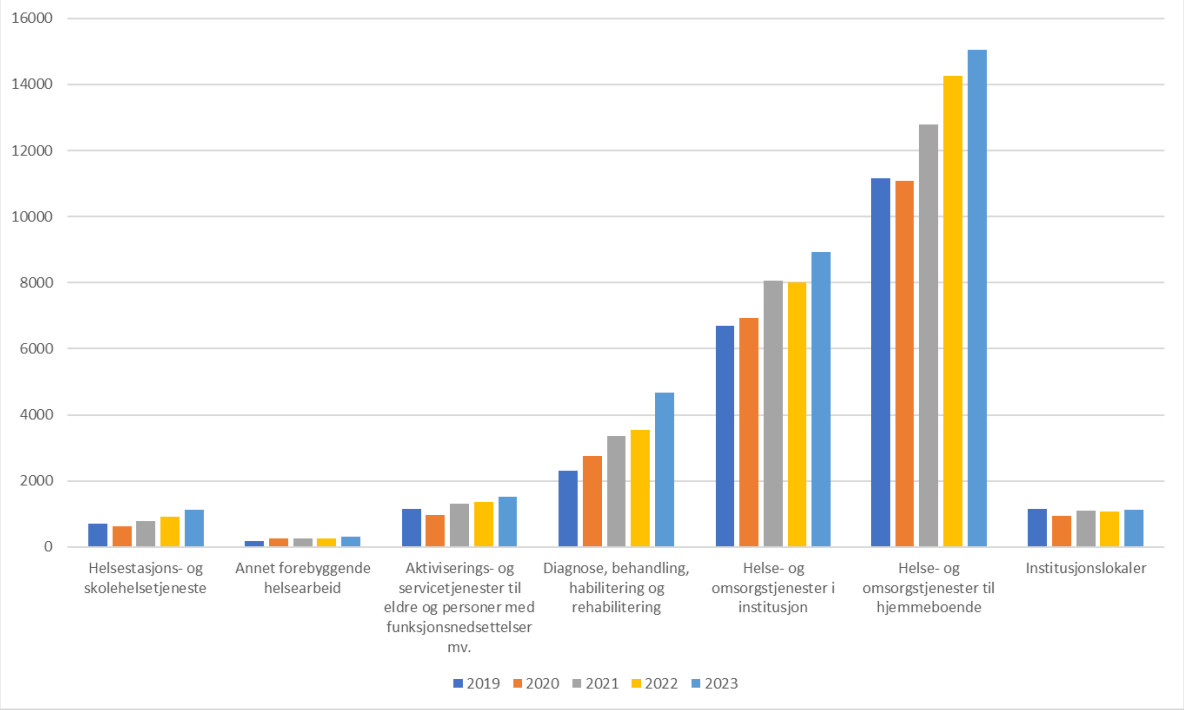
I det følgende presenteres våre funn og vurderinger knyttet til de ulike selskapene, tjeneste- og forvaltningsområdene før funnene oppsummeres i rapportens neste kapittel. Gjennomgangen presenterer status og aktualitet for inklusjon i plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll for perioden 2024–2027. Forslag til aktuelle forvaltningsrevisjoner presenteres i dette kapittelet mens rekkefølge og prioritering presenteres i kapittel 3.

Gjennomgangen legges frem sektorvis i delkapittel under. Kommunale selskaper redegjøres for samlet i et eget delkapittel.

2.3.1. Helse og omsorg

Tjenesteområdet helse og omsorg er kommunens største og i 2023 sto omsorgstjenester for 30,8% av kommunens totale netto driftsutgifter, en nedgang fra 31,9% i 2022. Kommunehelsetjenesten sto for 7,1% av kommunens samlede netto utgifter, en oppgang fra 6,1% i 2022. I kroner utgjorde utgifter til helse- og omsorgstjenester i 2023 38.487 kr pr innbygger i kommunen, opp fra 34.152 i 2022. Som illustrert i Tabell 5 fordeler utgiftsøkningene seg relativt jevnt ut over kostnadskategoriene. Med unntak av 'institusjonslokaler' har utgiftene de senere årene økt for alle kategorier.

Tabell 5 – Netto utgifter pr innbygger, Helse og Omsorg Sortland kommune*

* Utelatt fra diagrammet: 256 Øyeblikkelig hjelp døgntilbud (2019: 4, 2020: 1, 2021: 0, 2022: 2, 2023: 0)

Sammenlignet med referansegruppene bruker Sortland kommune en mindre andel av sine samlede netto driftsutgifter på omsorgstjenester. Mens kommunen altså i 2023 brukte 30,8%, er gjennomsnittet for Nordland 37,4%, for landet (uten Oslo) 35,7% og for sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 8 37,6%. I kroner pr innbygger utgjorde kommunale helse- og omsorgstjenester i Sortland kommune 38.487kr i 2023, dette er godt under gjennomsnittene for Nordland og KOSTRA-gruppe 8, henholdsvis kr 46.058 og 46.711 men noe over landsgjennomsnittet (uten Oslo) på 37.784 kr. Disse tallene kan knyttes til antall årsverk i helse og omsorg pr 10.000 innbyggere, som viser samme mønster. Mens det i Sortland kommune i 2023 var 335,2 årsverk pr 10.000 innbyggere, var tilsvarende gjennomsnittstall for Nordland 394,3 og KOSTRA-gruppe 8 405,1, mens landsgjennomsnittet var 328,5. Med lave indikatorer og en nedadgående andel av kommunens totale netto driftskostnader tegner statistikken et bilde av at helse og omsorg i Sortland kommune drives mer effektivt sammenlignet med mange andre kommuner.

Regnskapet for 2023 viser et samlet merforbruk på 5,57 millioner innen helse og omsorg. Det pekes i årsmeldingen blant annet på vikarbruk, overtidsbruk og kjøp av private tjenester som drivere bak merforbruket. Mens sykefraværet gikk noe ned i 2022 sammenlignet med 2020 og 2021 økte dette igjen i 2023. Særlig pekes det på stor økning i sykefravær på enkelte avdelinger og tjenester, og at store deler av helse og omsorg bærer preg av slitasje på grunn av langvarig høyt sykefravær og personellmangel (Sortland Kommune, 2024).

Tabell 6 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, helse- og omsorg 2022 & 2023[1]

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)[2]	**31,9**	**30,8**	**36,5**	**37,4**	**34,6**	**35,7**	**37,3**	**37,6**
Netto driftsutgifter til kommunehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (prosent)[3]	**6,1**	**7,1**	**6,9**	**7,1**	**6,3**	**6,4**	**6,9**	**7,1**
Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)	**34.152**	**38.487**	**41.487**	**46.058**	**34.551**	**37.784**	**42.827**	**46.711**
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	**323,6**	**335,2**	**392,6**	**394,3**	**332**	**328,5**	**400,4**	**405,1**
Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	**14,8**	**15,1**	**15,6**	**15,7**	**12,4**	**13**	**15,2**	**15,5**
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	**0,43**	**0,52**	**0,57**	**0,56**	**0,58**	**0,59**	**0,60**	**0,63**

Helse og omsorg er knyttet til stor individuell og økonomisk risiko. Tjenestebrukere og -mottakere er ofte sårbare grupper avhengige av kommunen for et godt liv. Samtidig utgjør kommunens forpliktelser på området en stor økonomisk risiko da kommunen er pålagt å opprettholde tjenestene. Sett under ett og sammen med en forventet befolkningsutvikling som fører til en stadig eldre befolkning i kommunen **anbefaler vi å gjennomføre en forvaltningsrevisjon av helse og omsorg med særlig fokus på HMS, sykefravær og personelltilgang**.

[1] Kilde: SSBs KOSTRA-publisering 15. mars 2024

[2] Netto driftsutgifter til 234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelser, 253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon, 254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende, 256 Akutthjelp helse- og omsorgtjenester, 261 Institusjonslokaler.

[3] Netto driftsutgifter til 232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, 233 Annet forebyggende helsearbeid, 241 Diagnose, behandling, re-/habilitering

Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten var tema for en forvaltningsrevisjon i 2022. Revisjonens overordnede problemstilling var «*Har Sortland kommune et tjenestetilbud for personer med rus- og psykiatrilidelser som er i tråd med nasjonalt regelverk, lokalt planverk og faglige anbefalinger på området?*». Revisor konkluderte med at «*… Sortland kommune til dels har et tjenestetilbud for personer med rus- og psykiatrilidelser som er i tråd med nasjonalt regelverk, lokalt planverk og faglige anbefalinger på området*.». Dette begrunnes med at mens kommunen har et relativt velutviklet kvalitetssystem er det svakheter praktiseringen av internkontrollen og bare i noen grad etterlever krav til samhandling for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenestebehov (KomRev NORD IKS, 2022b, s. 2-5). Tjenestemottakere i rus- og psykiatritjenesten er en særlig sårbar gruppe og det knyttes stor individuell risiko til tjenesten. **Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en oppfølgende forvaltningsrevisjon på kvalitet i rus- og psykiatritjenesten**.

2.3.2. Grunnskoleopplæring

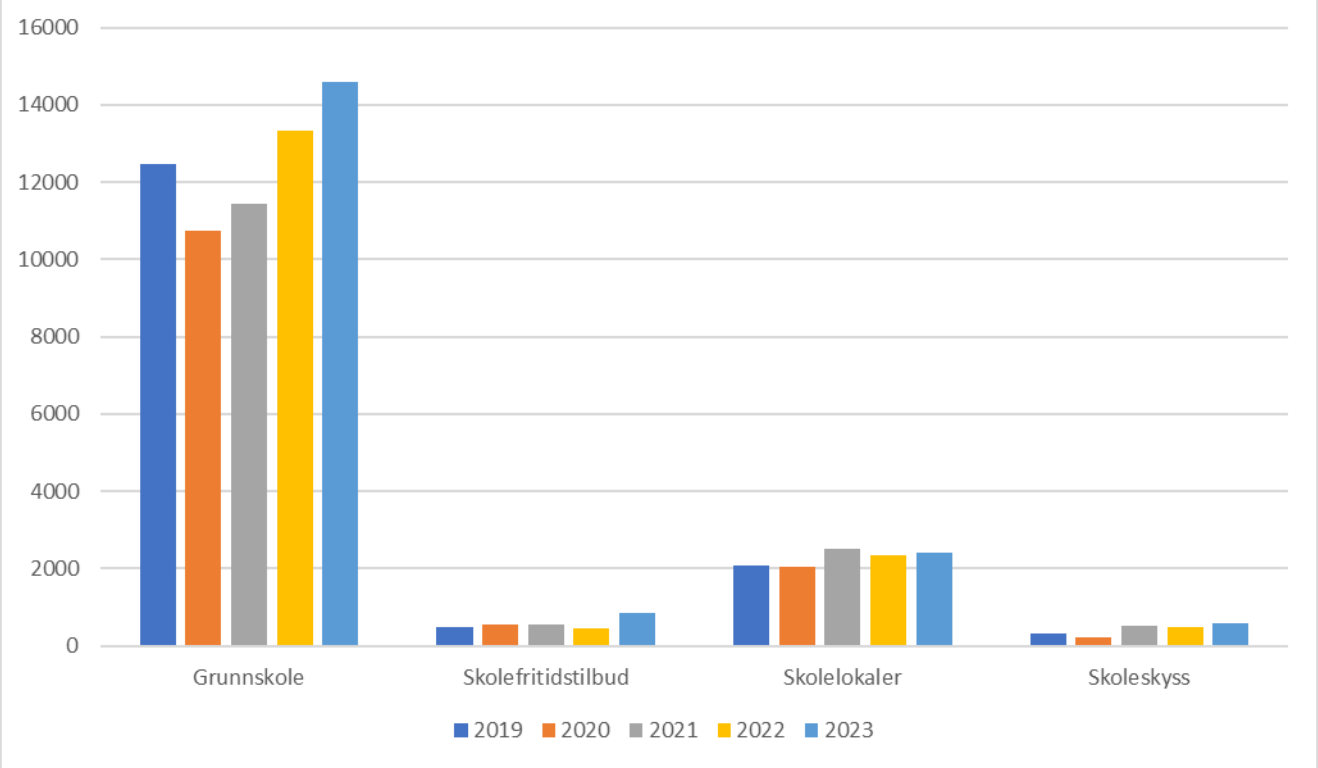
Grunnskoleopplæring sto i 2023 for 21,3% av kommunens totale netto utgifter, en nedgang fra 21,4% året før. Kommunens netto driftsutgifter utgjorde i 2023 150.492kr per innbygger i skolealder (6 til 15 år), en økning fra 134.711 kr i 2022. Sammenlignet med gjennomsnittene i referansegruppene ligger utgiftene i Sortland kommune nært gjennomsnittet i Nordland (21,1%i i 2023), og noe under gjennomsnittene i landet (uten Oslo) (23,2%) og KOSTRA-gruppe 8 (23%). Målt i kroner pr innbygger i skolealder ligger Sortland kommune under gjennomsnittene i Nordland og KOSTRA-gruppe 8, men like over landsgjennomsnittet. Som vist i Tabell 7 varierer kostnadsøkningene innenfor grunnskoleopplæring noe mellom kostnadskategoriene.

Grunnskoleopplæring i Sortland kommune endte i 2023 med et mindreforbruk på 2,18 millioner, primært et resultat av høyere inntekter enn budsjettert, blant annet knyttet til statlig finansiert undervisning til innvandrere (Sortland Kommune, 2024).

Andelen elever i grunnskoleopplæring som får spesialundervisning gikk ned fra 12,7% i 2022 til 10,7% i 2023. Mens tallet fortsatt er over gjennomsnittet i alle tre referansegrupper er andelen i 2023 langt nærmere enn den var i 2022.

I årsberetningen pekes det på rekruttering som et utfordrende område innen grunnskole, økt andel undervisningspersonale uten godkjent utdanning og en generell bekymring for fremtidig bemanning og rekruttering. For å motvirke utviklingen har kommunen, sammen med Nord Universitet, etablert prosjektet «Lærer i Nord» med mål om å rekruttere flere søkere til desentraliserte lærer- og barnehagelærerutdanninger.

Tabell 7 – Netto utgifter pr innbygger, Grunnskole Sortland kommune

Tabell 8 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Grunnskoleopplæring 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[4]	**21,4**	**21,3**	**21**	**21,1**	**22,5**	**23,2**	**23**	**23**
Netto driftsutgifter per innbygger 6–15 år (kr)	**134.711**	**150.492**	**149.377**	**165.435**	**133.238**	**147.487**	**152.862**	**167.162**
Elever i kommunale og private grunnskoler som får spesialundervisning (prosent)	**12,7**	**10,7**	**9,7**	**10**	**7,9**	**8,1**	**8,8**	**8,7**

[4] Netto driftsutgifter til 202 Grunnskole, 213 Voksenopplæring, 215 Skolefritidstilbud, 222 Skolelokaler, 223 Skoleskyss

Grunnskoleopplæring er en sentral kommunal oppgave hvor feil og mangler kan medføre stor individuell risiko for elevene. Samtidig utgjør grunnskole en stor del av kommunens totale utgifter og er dermed knyttet til en betydelig økonomisk risiko. Det pekes særlig på utfordringer med rekruttering og kompetanse i grunnskolen, slike utfordringer kan gi både økonomiske og individuelle konsekvenser. **Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon av grunnskoleopplæring med hovedfokus på kvalitet, kompetanse og rekruttering.**

I 2023 ble det gjennomført forvaltningsrevisjon av elevenes psykososiale miljø i grunnskoleopplæringen i Sortland kommune. Revisjonen tar for seg problemstillingen «*Er Sortland kommunes arbeid med elevenes psykososiale miljø i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger på området?»* og konkluderer med at «… *Sortland kommunes arbeid med elevenes psykososiale miljø i stor grad, men ikke fullt ut er i tråd med gjeldende regelverk og anbefalinger*.». Konklusjonen knyttes til at kommunen ikke fullt ut har «*oversikt og kunnskap om status i arbeidet for et trygt og godt skolemiljø*» og til dels oppfyller revisjonskriteriet om at «*kommunen bør ha system for å fange opp avvik og bruke kunnskapen i forbedringsarbeidet*». (KomRev NORD IKS, 2023a, s. 2-3). Basert på revisjonens funn anbefaler vi ikke å prioritere en ny revisjon på dette området.

2.3.3. Barnehage

Sortland kommune driver sju kommunale barnehager. Samlet utgjorde barnehage i 2023 13,1% av kommunens totale netto driftsutgifter. Per barn i barnehagealder (1–5 år) utgjorde driftskostnadene i 2023 228.565 kr, en økning fra 189.419 kr i 2022. Mens utgiftene både som andel av totale netto driftsutgifter og i kroner pr barn i barnehagealder er tilnærmet like gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 8, skiller deg seg fra gjennomsnittene i Nordland og landet (uten Oslo), hvor kostnadene ligger noe lavere i kroner. Korrigerte brutto driftsutgifter per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager i Sortland kommune ligger under gjennomsnittene i alle tre referansegrupper.

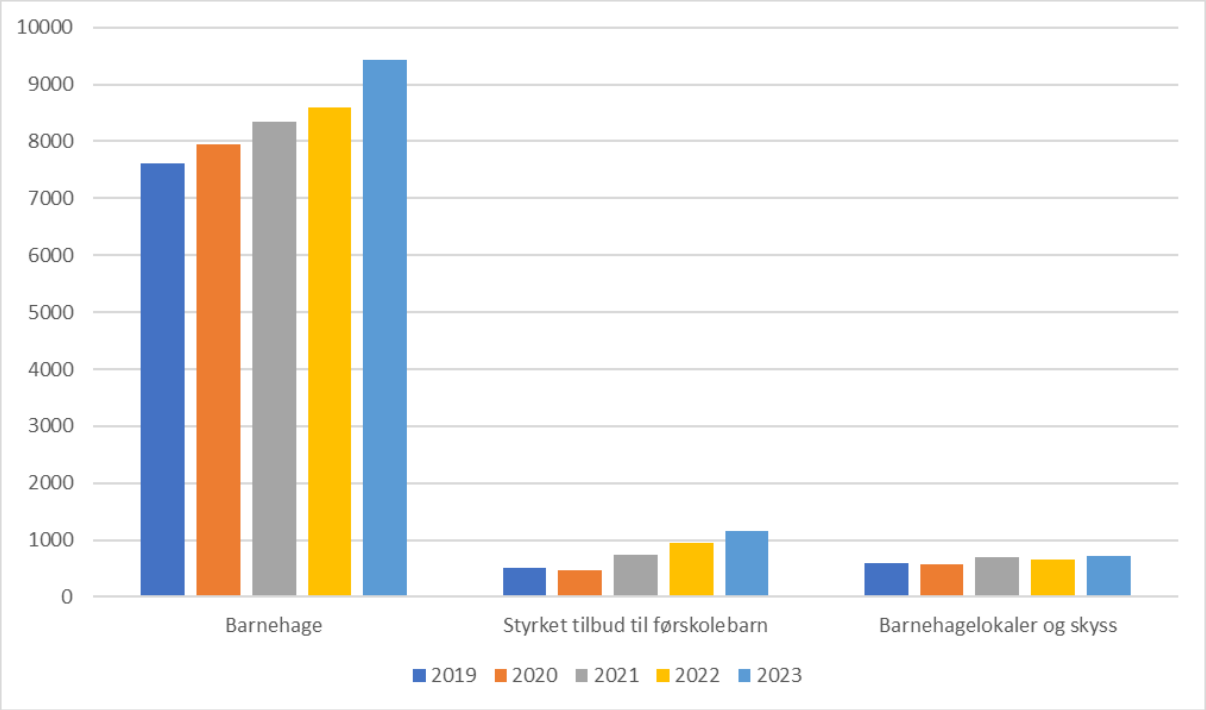
Som vist i Tabell 9 har kostnadene til 'Barnehage' og 'Styrket tilbud til førskolebarn' økt jevnt de senere årene, mens kostnadene til 'Barnehagelokaler og skyss' har hatt en flat utvikling.

Barnehage i Sortland kommune hadde i 2023 et mindreforbruk på omkring 2,6 millioner. Størstedelen av dette tilskrives administrasjon, primært i form av større refusjonsinntekter og lavere utbetalt tilskudd til private barnehager enn budsjettert (Sortland Kommune, 2024).

I likhet med innen grunnskole er det kompetanse og rekruttering et utfordrende felt i barnehagene, og antall dispensasjoner fra pedagognorm, utdanningskrav og bemanningsnorm beskrives i årsberetningen som økende. Barnehagelærer inngår i prosjektet «Lærer i Nord» (beskrevet under grunnskoleopplæring) som har som mål å rekruttere ansatte til desentraliserte studier.

Barnehagebarn er per definisjon en utsatt gruppe og bemanningsutfordringene beskrevet i årsberetningen utgjør en stor individuell risiko for barna i barnehagene. **Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon på kvalitet, sikkerhet og bemanning i barnehagene** i Sortland kommune.

Tabell 9 – Netto utgifter pr innbygger, Barnehage Sortland kommune

Tabell 10 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Barnehage 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[5]	**13,1**	**13,1**	**11,4**	**11,7**	**13,7**	**14,2**	**12,6**	**13,1**
Netto driftsutgifter per innbygger 1–5 år (kr)	**189.419**	**228.565**	**192.860**	**220.334**	**187.750**	**211.694**	**198.506**	**227.896**
Korrigerte brutto driftsutgifter per korrigerte oppholdstimer i kommunale barnehager (kr)	**79,8**	**94,8**	**87,9**	**98,1**	**89,2**	**97,2**	**88,6**	**99,0**

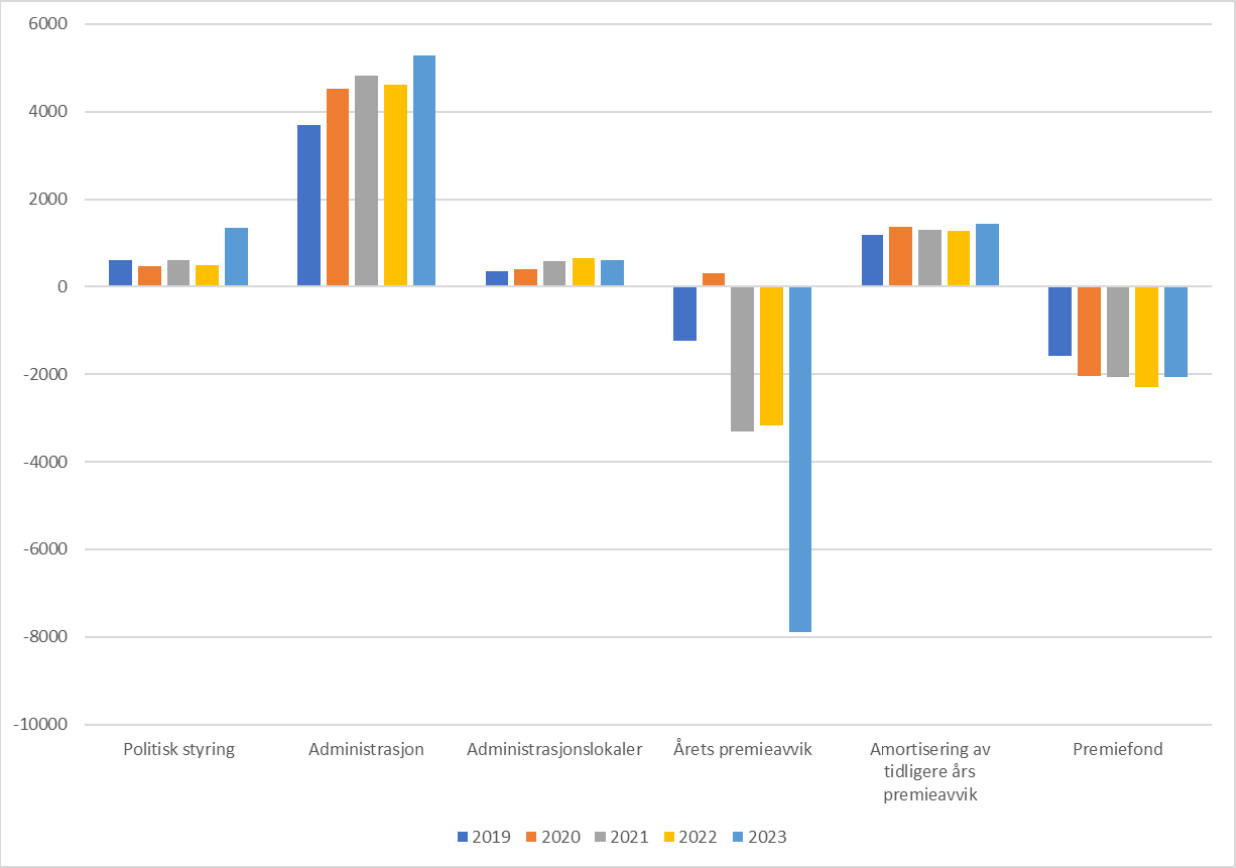
[5] Netto driftsutgifter til 201 Barnehage, 211 Styrket tilbud til førskolebarn, 221 Barnehagelokaler og skyss

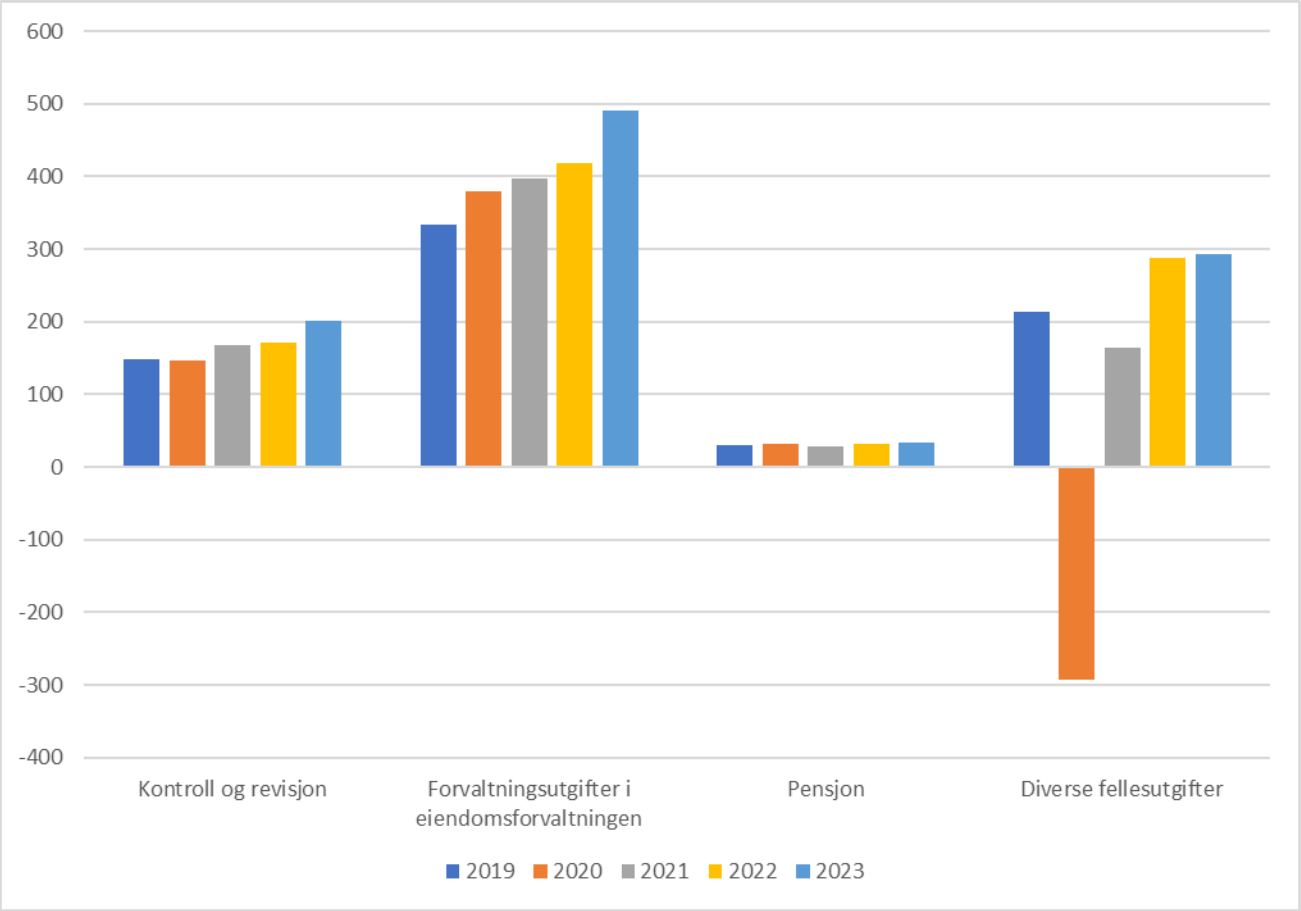
2.3.4. Administrasjon og styring

Administrasjon og styring utgjorde i 2023 9,2% av kommunens totale netto driftsutgifter, en økning fra 8,3% i 2022. I kroner pr innbygger utgjorde utgiftene i 2023 7.935kr (mot 6.377kr i 2022). Som vist i Tabell 11 har særlig utgiftene til 'Politisk styring', 'Administrasjon' og 'Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen' økt fra 2022 til 2023. 'Årets premieavvik' gikk betydelig ned fra 2022 og var i 2023 på nesten -8000 pr innbygger.

Sammenlignet med i referansegruppene er kostnadene pr innbygger i Sortland kommune svært nær gjennomsnittet i landet (uten Oslo) og KOSTRA-gruppe 8, men en god del over gjennomsnittet i Nordland.

Tabell 11 – Netto utgifter pr innbygger, Administrasjon og styring Sortland kommune

Totalt hadde administrasjon og styring i 2023 et moderat merforbruk, resultatet varierer imidlertid mellom enhetene hvor noen endte på merforbruk og andre på mindreforbruk.

Tabell 12 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Administrasjon og styring 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[6]	**8,3**	**9,2**	**9**	**9,3**	**7,8**	**8**	**8,6**	**9**
Netto driftsutgifter pr innbygger (kr)	**6.377**	**7.935**	**5.549**	**6.024**	**7.161**	**8.007**	**6.882**	**7.756**

[6] Netto driftsutgifter til 100 Politisk styring, 110 Kontroll og revisjon, 120 Administrasjon, 130 Administrasjonslokaler

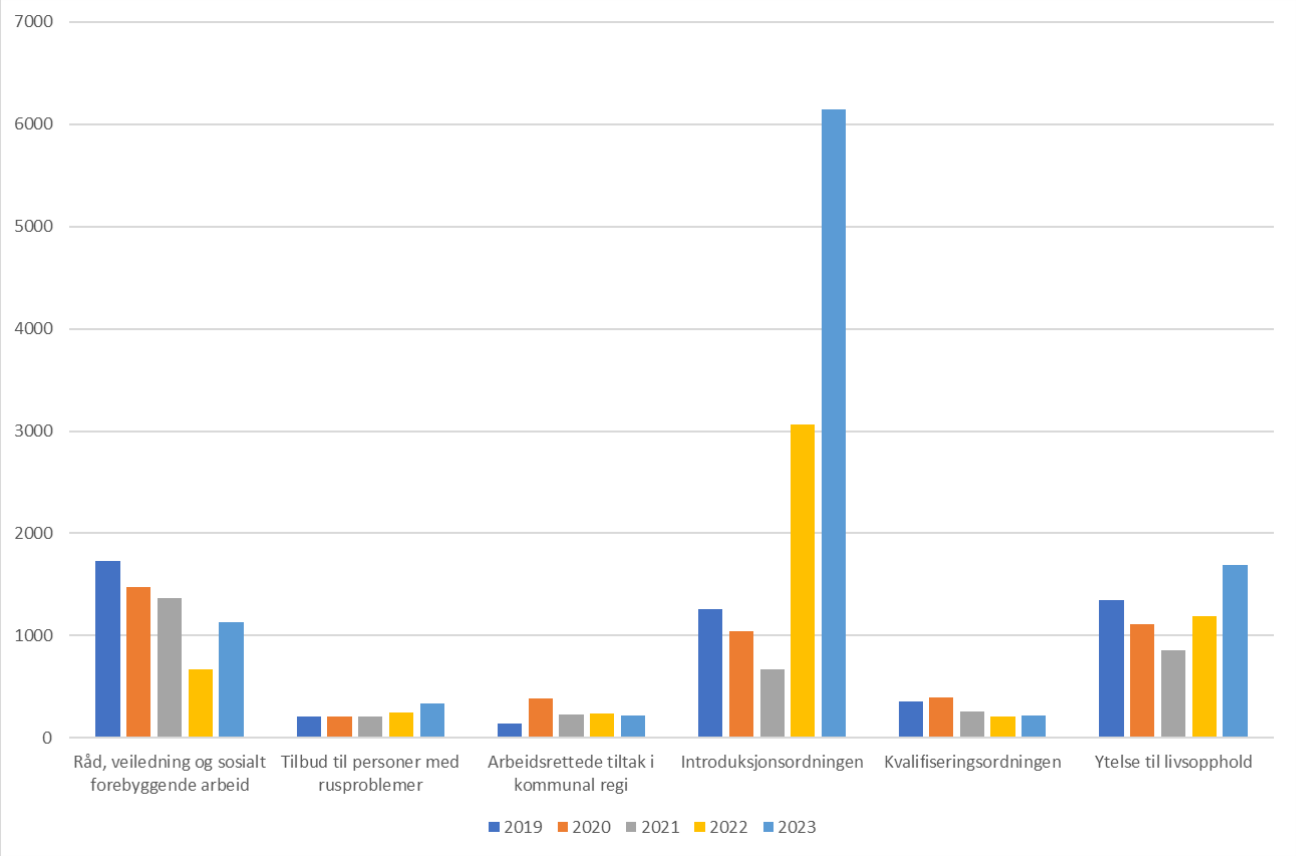
Det ble i 2023 gjennomført en forvaltningsrevisjon av offentlige anskaffelser i Sortland kommune. I forvaltningsrevisjonen tok revisor utgangspunkt i fire problemstillinger; *1. Har Sortland kommune systemer og rutiner som skal bidra til å sikre at anskaffelser foretas i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser? 2. Hvilken kompetanse har ansatte med ansvar og oppgaver knyttet til kommunens anskaffelser? 3. Har Sortland kommune overholdt sentrale bestemmelser i regelverket om offentlige anskaffelser foretatt i perioden 2019–2021? 4. Ivaretar Sortland kommune kravet til konkurranse ved anskaffelser gjennom utarbeidelse av kravspesifikasjoner?*

Til problemstilling 1 finner revisor at «*Sortland kommune til dels har systemer og rutiner som skal bidra til å sikre at anskaffelser foretas i samsvar med lov og forskrift om offentlige anskaffelser*». Dette begrunnes med at standardiserte prosesser, innkjøpsverktøy, klar fordeling av myndighet og ansvar og at bestemmelser og rutiner er nedfelt i reglement. Samtidig er innkjøpsreglementet ikke revidert siden 2008 og er utdatert på enkelte områder, og skriftlige rutinebeskrivelser ikke er utarbeidet og benyttes i hele organisasjonen. Problemstilling 2 ble besvart som en kartlegging av kompetansen til ansatte som utfører innkjøpsfunksjonen i kommunen. For å besvare problemstilling 3 og 4 ble prosessen rundt ti utvalgte anskaffelser undersøkt. Her fant revisor at flere kriterier ikke ble oppfylt eller til dels ble oppfylt, og at to av ti anskaffelser ikke ble kunngjort. Helhetlig konkluderer revisor med at de mangler grunnlag for å treffe en entydig konklusjon. I revisjonen gis det klare anbefalinger til Sortland kommunes videre arbeid med offentlige anskaffelser (KomRev NORD IKS, 2023b). Det er knytet stor risiko til offentlige anskaffelser, særlig når det kommer til overholdelse av lover og bestemmelser, korrupsjon og økonomi. **Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en oppfølgende forvaltningsrevisjon av offentlige anskaffelser i Sortland kommune.**

2.3.5. Sosialtjenester

Sosialtjenester utgjorde 11,3% av kommunens totale netto driftsutgifter i 2023, en økning fra 7,3% i 2022. I kroner pr innbygger utgjør dette 5.640kr i 2022 og 9.755 kr i 2023. Som vist i Tabell 13 er utviklingen i flere kategorier flat eller negativ, mens utgiftene til 'Ytelse til livsopphold' økte noe økte kostnadene til 'Introduksjonsordningen' betydelig. Denne utgiftskategorien har omtrent doblet seg fra 2022 til 2023, etter en enda større økning fra 2021 til 2022. Den store økningen i utgifter til 'Introduksjonsordningen' kan knyttes til krigen i Europa og en stor økning i antallet bosatte flyktninger. I 2023 bosatte kommunen 209 flyktninger (Sortland Kommune, 2024).

Tabell 13 - Netto utgifter pr innbygger, Sosialtjenester Sortland kommune

Sammenlignet med gjennomsnittene i referansegruppene har Sortland kommune et svært høyt utgiftsnivå på sosialtjenester. Målt i prosent av totale netto utgifter utgjør de gjennomsnittlige driftsutgiftene i referansegruppene 6,1, 6,5 og 6,5 prosent i 2023, til sammenligning er samme tall i Sortland 11,3%. Mens utgiftene har økt markant i alle referansegruppene har de økt fra et langt lavere nivå enn Sortland, hvor netto driftsutgifter allerede i 2022 sto for 7,3% av kommunens totale utgifter. Målt i kroner pr innbygger er driftsutgiftene til sosialtjenester i Sortland omtrent det dobbelte av landsgjennomsnittet (uten Oslo).

Tabell 14 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Sosialtjenester 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[7]	**7,3**	**11,3**	**4,5**	**6,1**	**5,2**	**6,5**	**4,9**	**6,5**
Netto driftsutgifter pr innbygger (kr)	**5.640**	**9.755**	**3.570**	**5.284**	**3.661**	**4.894**	**3.892**	**5.641**

I Sortland kommune er sosialtjenesten organisert under enhet NAV. Enheten består av integreringstjenesten, individoppfølging og bedriftsoppfølging og hadde i 2023 et merforbruk på 6,29 millioner. Merforbruket knyttes blant annet til en økning i antall sosialhjelpsmottakere på 26% fra 2022, og knyttes til at kommunen har tatt imot mange flyktninger i 2023, økte priser og en særlig stor prisøkning på husleie. Særlig boligsituasjonen for unge pekes på som utfordrende, og en kostnadsdriver for kommunen da bruken av midlertidige botilbud har økt og kommunen har måtte plassere brukere på hotell (Sortland Kommune, 2024).

Sosialtjenester har en rekke sårbare brukere og spiller en avgjørende rolle i livene til disse. Det være seg om de er flyktninger, bostedsløse, unge utenfor arbeid og utdanning, eller har behov for kvalifisering, forvaltning, gjeldsrådgivning eller startlån. Sett i sammenheng med det høye utgiftsnivået peker dette mot en høy individuell og økonomisk risiko. For kommunen utgjør sosialtjenester en stor økonomisk risiko da tjenesteområdet omfatter en rekke individuelle rettigheter. For enkeltindivider utgjør feil og mangler i sosialtjenester stor risiko for økonomi, arbeid, bolig, deltakelse og livskvalitet på kort og lang sikt. **Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon av sosialtjenestene i Sortland kommune med et særlig fokus på kvalitet og ressursbruk.**

2.3.6. Kultur

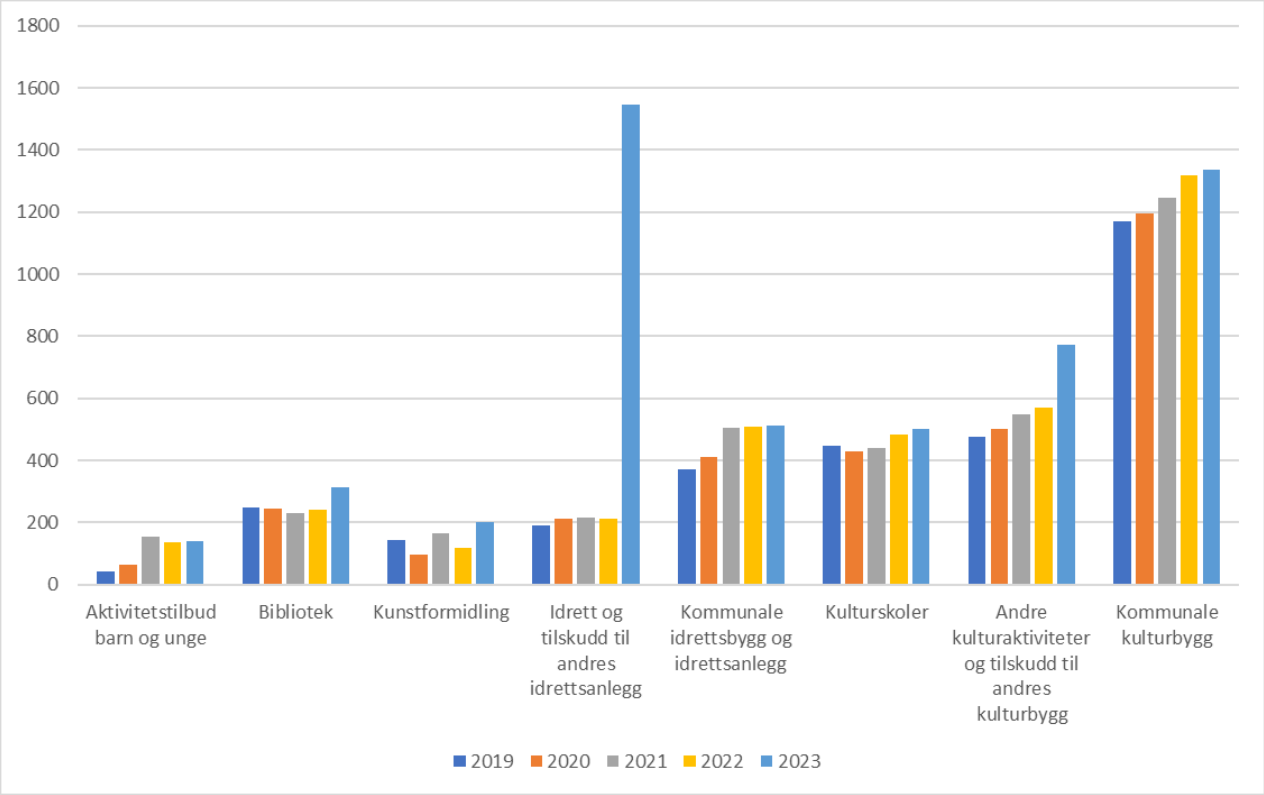
Kultur utgjorde 6,1% av kommunens totale netto utgifter i 2023, en økning fra 4,6% i 2022. Som vist i Tabell 15 er økningen i de fleste kostnadskategorier moderat eller fraværende, mens 'Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg' er mangedoblet. Basert på tilgjengelig materiale har vi ikke lyktes med å koble denne utgiftsøkningen til et konkret vedtak, men det fremstår sannsynlig at økningen henger sammen med investering i idrettsanlegg.

Kommunens 'kulturavdeling' er organisert i Kulturfabrikken Sortland KF, et kommunalt foretak. Til tross for økte overføringer fra Sortland kommune gjennom budsjettreguleringer endte foretaket

[7] Netto driftsutgifter til 242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid, 243 Tilbud til personer med rusproblemer, 273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi, 275 Introduksjonsordningen, 276 Kvalifiseringsordningen, 281 Ytelse til livsopphold

med et netto negativt driftsresultat på 1,2 millioner. Det negative resultatet knyttes blant annet til høy pris og lønnsvekst, og svikt i kommersielle inntekter (Kulturfabrikken Sortland KF, 2023).

Tabell 15 – Netto utgifter pr innbygger, Kultur Sortland kommune*

* Utelatt fra diagrammet: 373 Kino (2019: -35, 2020: 22, 2021: -14, 2022: -26, 2023: -21)

Utgiftene til kultur ligger i 2023 langt høyere i Sortland kommune sammenlignet med gjennomsnittene i referansegruppene. Sammenligner man imidlertid 2022-tallene er denne avstanden mindre, men utgiftene i Sortland kommune er fortsatt noe over gjennomsnittene i referansegruppene. Mål i kroner pr innbygger er imidlertid utgiftene for 2022 i Sortland kommune bare omkring 6,5% høyere.

Tabell 16 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Kultur 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[8]	**4,6**	**6,1**	**3,7**	**3,9**	**4,1**	**4,1**	**4,2**	**4,4**
Netto driftsutgifter pr innbygger (kr)	**3.568**	**5.306**	**2.932**	**3.406**	**2.879**	**3.108**	**3.351**	**3.787**

Med utgangspunkt i det generelt høye utgiftsnivået på tjenesteområdet kultur, også i 2022, og Kulturfabrikken Sortland KFs utfordrende økonomiske situasjon **anbefaler vi at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon på tjenesteområdet med et særlig fokus på ressursbruk og organisering**. Da kultur er knyttet til begrenset risiko bør forvaltningsrevisjonen gis lav prioritet.

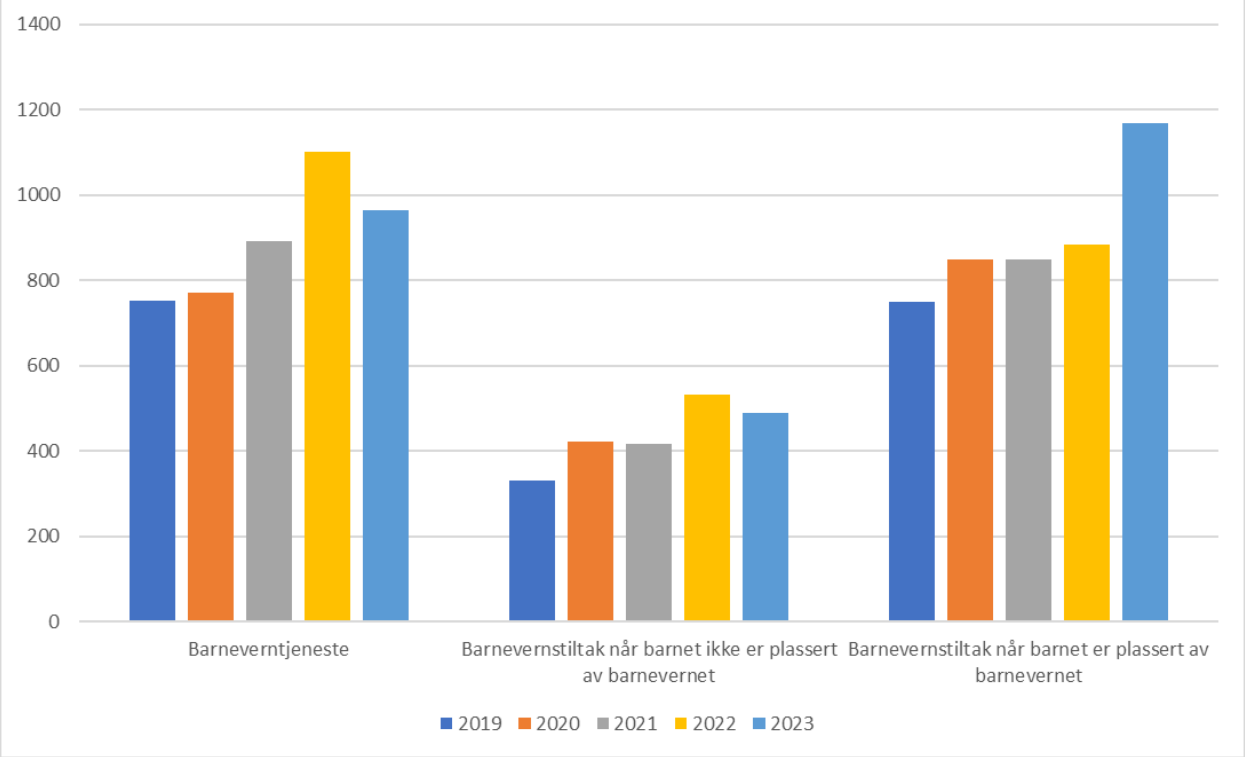
2.3.7. Barnevern

Sortland kommune inngår i interkommunal barnevernstjeneste, Vesterålen barnevern, sammen med fem andre kommuner. Sortland fungerer som vertskommune for samarbeidet. Barnevern sto i 2023 for 3% av kommunens netto driftsutgifter, en nedgang fra 3,2% i 2022. I kroner pr innbygger mellom 0 og 24 år utgjør utgiftene i 2023 9.124, opp fra 8.590 kr i 2022. Som vist i Tabell 17 er utgiftene til 'Barnevernstjeneste' og 'Barnevernstiltak når barnet ikke er plassert av barnevernet' redusert fra 2022 til 2023, mens utgiftene til 'Barnevernstiltak når barnet er plassert av barnevernet' har økt. Også gjennomsnittene i referansegruppene viser en økning i denne utgiftskategorien, og mens utgiftene i Sortland kommune er høyere enn gjennomsnittet i Nordland er det betydelig lavere enn landsgjennomsnittet (uten Oslo) og gjennomsnittet blant de sammenlignbare kommunene i KOSTRA-gruppe 8.

Vesterålen barnevern hadde i 2023 et mindreforbruk på 4,6 millioner, dette knyttes særlig til reduserte administrative utgifter og utgifter knyttet til barn i fosterhjem og på institusjon. Samtidig er det et merforbruk knytte til hjelpetiltak for barn som bor hjemme.

[8] Netto driftsutgifter til 231 Aktivitetstilbud barn og unge, 370 Bibliotek, 373 Kino, 375 Museer, 377 Kunstformidling, 380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, 383 Musikk- og kulturskoler, 385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg, 386 Kommunale kulturbygg

Tabell 17 – Netto utgifter pr innbygger, Barnevern Sortland kommune

Tabell 18 – Overordnede prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Barnevern 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter i prosent av totale utgifter (prosent)[9]	**3,2**	**3**	**3,5**	**3,4**	**3,8**	**3,9**	**3,8**	**3,5**
Netto driftsutgifter pr innbygger 0–24 år (kr)	**8.590**	**9.124**	**10.306**	**10.843**	**9.368**	**10.301**	**10.370**	**10.631**
Brutto driftsutgifter til tiltak per barn med tiltak (kr)	**139.822**	**189.237**	**202.699**	**197.904**	**207.322**	**240.868**	**207.545**	**254.113**

[9] Netto driftsutgifter til 231 Aktivitetstilbud barn og unge, 370 Bibliotek, 373 Kino, 375 Museer, 377 Kunstformidling, 380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg, 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg, 383 Musikk- og kulturskoler, 385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kulturbygg, 386 Kommunale kulturbygg

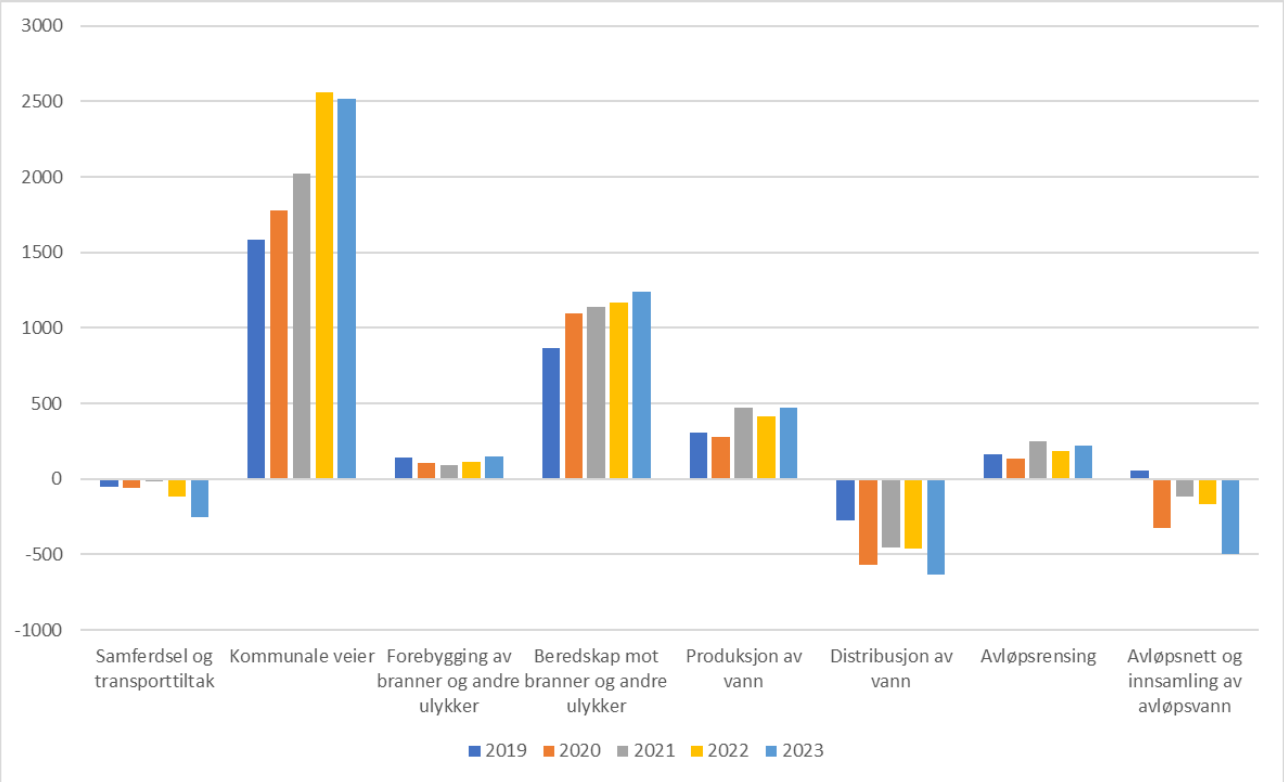
	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (kr)	**63.966**	**75.333**	**62.761**	**54.260**	**55.505**	**67.098**	**62.293**	**68.444**
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (kr)	**491.158**	**516.708**	**473.658**	**454.160**	**510.698**	**572.352**	**491.094**	**603.337**

Barnevern er et tjenesteområde knyttet til stor individuell risiko for de barna som trenger bistand fra barnevernet. Barnevernsreformen trådte i kraft 1.1.2022. Gjennom reformen har kommunene fått et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Som del av reformen skal arbeidet med tidlig innsats og forebygging styrkes i kommunene, hjelp skal bedre tilpasses barn og familiers behov, rettsikkerheten skal bli godt ivaretatt og ressursbruk og oppgaveløsning skal bli mer effektiv (KS Kommunesektorens Organisasjon, 2021). Mens de økonomiske indikatorene er generelt positive, medfører barnevernsreformen store endringer for tjenesten. I lys av risiko, en nylig innført reform og at det ikke har vært gjennomført forvaltningsrevisjon på området de senere årene **anbefaler vi at det gjennomføres en forvaltningsrevisjon av kvalitet i barnevernstjenesten.**

2.3.8. Tekniske tjenester og bygg- og eiendomsforvaltning

Tekniske tjenester er et tjenesteområde som statistisk skiller seg noe fra en del av de andre. Særlig skylles dette selvkostfinansiering, interkommunale samarbeid og foretaksorganisering av renovasjon. Enkelte utgiftskategorier i statistikken har også negative tall som resultat av hvordan de finansieres. Vi har derfor valgt å oppsummere noen sentrale tall for tjenesteområdet i Tabell 20 heller enn å presentere tall for området som helhet. De to største utgiftspostene innen tjenesteområdet er kommunale veier og beredskap mot branner og andre ulykker. Utgiftene for beredskap mot branner og andre ulykker henger tett sammen med forebygging på samme område og disse to kategoriene er i Tabell 20 slått sammen.

Tabell 19 – Netto utgifter pr innbygger, Tekniske tjenester, bygg og eiendom Sortland kommune*

* Utelatt fra tabellen: 355 Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall (2019: 3, 2020: -6, 2021: -3, 2022: -3, 2023: -1), 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l. på avløpsanlegg (2019: -13, 2020: -19, 2021-23: 0)

Netto driftsutgifter til kommunale veier utgjorde i 2023 2,9% av kommunens totale netto driftsutgifter, en nedgang fra 3,3% i 2022. I kroner pr innbygger gikk utgiftene ned fra 2.558 i 2022 til 2.521 i 2023. Netto driftsutgifter forebygging og beredskap mote branner og andre ulykker var uendret som andel av kommunens totale netto driftsutgifter, men økte noe i kroner pr innbygger, fra 1.284 i 2022 til 1.388 i 2023. Utgiftsnivået på disse kategoriene i Sortland relativt likt gjennomsnittet i referansegruppene.

Tabell 20 – Utvalgte prioriterings- og produktivitetsindikatorer, Tekniske tjenester 2022 & 2023

	Sortland		Nordland:		Landet (uten Oslo)		KOSTRA-gruppe 8	
	2022	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*	*2022*	*2023*
Netto driftsutgifter kommunale veier (prosent)	**3,3**	**2,9**	**3,1**	**3,1**	**2,1**	**2,2**	**3,1**	**2,8**
Netto driftsutgifter kommunale veier pr innbygger (kr)	**2.558**	**2.521**	**2.453**	**2.699**	**1.483**	**1.633**	**2.441**	**2.393**
Netto driftsutgifter forebygging og beredskap mot branner og andre ulykker (prosent)	**1,6**	**1,6**	**1,7**	**1,7**	**1,4**	**1,6**	**1,8**	**1,9**
Netto driftsutgifter forebygging og beredskap mot branner og andre ulykker pr innbygger (kr)	**1.284**	**1.388**	**1.344**	**1.442**	**1.051**	**1.145**	**1.438**	**1.606**

Vannforsyningssikkerhet i Sortland kommune var tema for en forvaltningsrevisjon i 2023. Revisjonen tar utgangspunkt i tre problemstillinger; «*Oppfyller Sortland kommune kravene til systemer for vannforsyningssikkerhet i forskrift om vannforsyning og drikkevann? 2. Har de kommunale vannmagasinene tilførsel av tilstrekkelig vannmengde? 3. Sikrer distribusjonsnettet fremføring til alle brukere?*». Til problemstilling 1 konkluderer revisor med at kommunen «*på mange områder ikke oppfyller kravene til systemer for vannforsyningssikkerhet i forskrift om vannforsyning og drikkevann.*». Revisor har ikke gjort vurderinger av problemstilling 2 og 3 da disse er deskriptive. Kommunen anbefales å iverksette tiltak for å sikre «*at kommunen oppfyller kravene til systemer for vannforsyningssikkerhet i forskrift om vannforsyning og drikkevann.*» (KomRev NORD IKS, 2023c, s. 2-4).

Vi anbefaler at det gjennomføres en oppfølgende forvaltningsrevisjon på vannforsyningssikkerhet i Sortland kommune. Da forrige revisjon på området ble gjennomført i 2023 bør en oppfølgende revisjon gjøres sent i perioden.

2.3.9. Kommunens eierskap i selskap

Tabell 21 – Aktuelle selskaper for eierskapskontroll

Selskap:	Organisasjonsnummer:	Eierandel:
Vesterålskraft AS	995152177	54%
Vesterålen Energi AS	928054381	100%
Reno-Vest IKS	971037202	31,8% (2020)
Sortland Arbeidssenter AS	958404786	100%
Kulturfabrikken Eiendom AS	997266447	100%
K-Sekretariatet IKS	988064920	2,76%
KomRev Nord IKS	986574689	2,75%

Eierskapsmelding Sortland kommune 2021 beskriver noen generelle krav og forventninger til selskapene kommunen eier (Sortland Kommune, 2021, s. 7-9):

- *Det forutsettes at selskaper og foretak tar samfunnsansvar i samsvar med kommunens retningslinjer til etikk, forebygging av korrupsjon, sosial dumping, miljø, klimatiltak, likestilling og integrering.*
- *Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap, herunder kommunens valg av styremedlemmer til de forskjellige selskapene og godtgjørelse til styret.*
- *Sortland kommune forutsetter at selskap og foretak følger lov og forskrift om offentlig anskaffelse.*
- *Det bør tilstrebes lik kjønnsrepresentasjon i styrene uavhengig av organisasjonsform.*
- *I innkjøpsreglementet for Sortland kommune er det stilt miljøkrav ved innkjøp. Kommunen forutsetter at selskap og foretak legger samme krav til grunn ved sine anskaffelser:*
    - *Sortland kommune skal foreta miljøvennlige innkjøp, jf. LOA § 5. Målsettingen er blant annet at miljøvennlige varer og tjenester skal foretrekkes og at miljøriktige produkter vektlegges med den hensikt å oppnå mindre forurensning/avfall og økt gjenvinning og resirkulering.*
    - *Miljøkrav må tas med i anbudsgrunnlaget. Det må kreves at tilbyderen dokumenterer de miljøkravene som er stilt.*
- *Det forutsettes at selskap og foretak følger kommunens innkjøpsreglement vedrørende sosial dumping:*
    - *Ved alle anskaffelser av bygg- og anleggskontrakter med verdi over NOK 500 000 skal kommunen innta spesielle kontraktbestemmelser. Innkjøpsreglementet har nærmere presisering av hva dette gjelder.*
- *Det er opp til hvert eierorgan å avgjøre hvilken type kompetanse et styre skal ha. I utgangspunktet anbefales det å unngå situasjoner der styrets medlemmer jevnlig blir*

vurdert i forhold til forvaltningslovens regler om habilitet. Derfor bør bruken av ledende politikere i selskapsstyrene vurderes kritisk.

- *Det anbefales at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. Disse bør være basert på Etiske retningslinjer Sortland kommune. Styrene bør også foreta etisk refleksjon om aktuelle tema ut fra selskapets formål og egenart.*

Vesterålskraft AS

Vesterålskraft er et kraftselskap hvor Sortland kommune eier 18,8% av aksjene direkte, og 35% indirekte gjennom Vesterålen Energi AS, hvor kommunen er eneste eier. Lofotkraft AS eier de resterende 46,2% av aksjene i selskapet. Vesterålskraft er organisert som et konsern med fem datterselskap, Vesterålskraft Bredbånd AS, Vesterålskraft Eiendom AS, Vesterålskraft Produksjon AS, Vesterålskraft Varme AS og Vestall AS. I 2022 hadde konsernet driftsinntekter på drøye 215 millioner og et resultat før skatt på 36 millioner (Proff.no, 2024c).

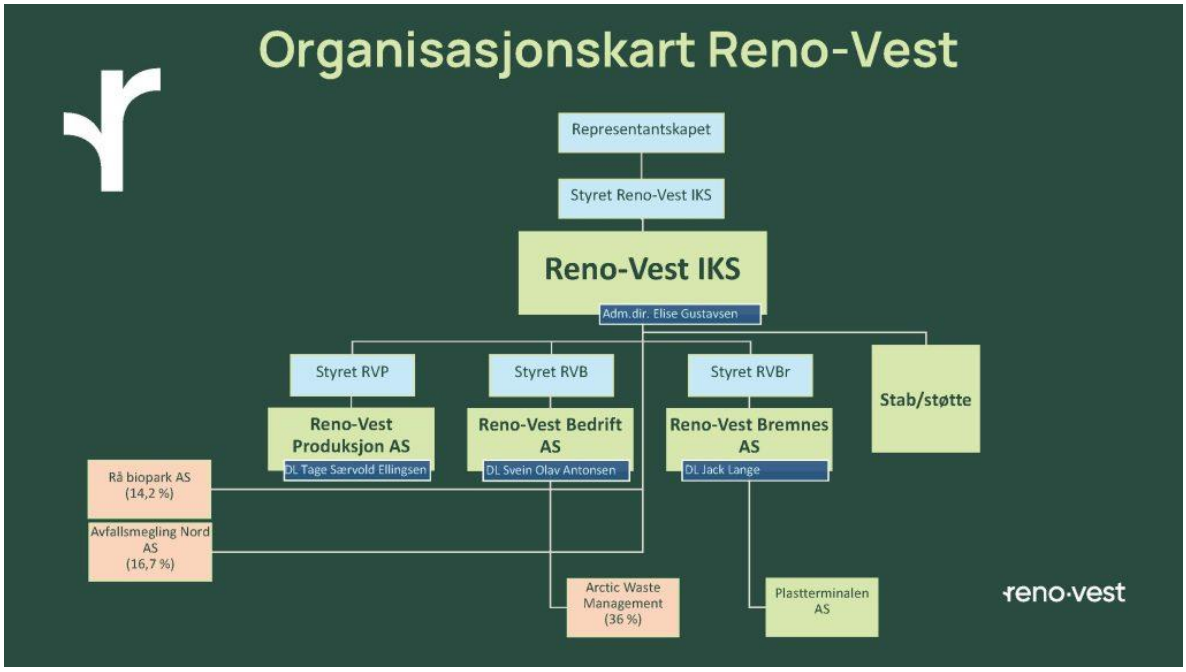
Det ble i 2021 gjennomført eierskapskontroll av Vesterålskraft AS. Revisors overordnede konklusjon var (KomRev NORD IKS, 2021):

- *Sortland kommune **til dels** fører kontroll med sine eierinteresser i Vesterålskraft AS.*
- *Kommunens eierinteresser **til dels** utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, herunder kommunens eierstrategi, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.*

Og pekte spesifikt på at kommunen delvis har oppfylt KS-anbefaling nr. 9 (om sammensetning og kompetanse i styret) og 12 (om styrets kompetanse), og ikke har oppfylt KS-anbefaling nr. 3 (om eierskapsseminarer), 4 (om eierskapsmelding fra 2015 og rapportering av selskapets tilstand), og 8 (om generalforsamling), samt Vesterålskrafts vedtekter §12. Styret i selskapet finnes å ikke ha oppfylt KS-anbefaling nr. 17 (om styrevervregister).

Basert på funn i eierskapskontroll fra 2021 og den økonomiske risikoen knyttet til selskapet anbefaler vi at det gjennomføres en oppfølgende eierskapskontroll i Vesterålskraft AS.

Reno-Vest IKS

Reno-Vest IKS er et interkommunalt renovasjonsselskap og eies av seks kommuner, hvor Sortland er største eier med 31,8% eierandel. Selskapet er organisert som et konsern med tre datterselskaper, Reno-Vest Produksjon AS, Reno-Vest Bedrift AS og Reno-Vest Bremnes AS. I tillegg har selskapet eierandeler i andre selskaper. Basert på en vurdering av selskapets nøkkeltall fremstår økonomien positiv og stabil. I 2022 hadde konsernet driftsinntekter på 156 millioner og et resultat før skatt på 20 millioner (Proff.no, 2024a).

Reno-Vest IKS var i 2022 gjenstand for eierskapskontroll. Revisor konkluderte med at:

«*… Sortland kommune i stor grad fører kontroll med sine eierinteresser i Reno-Vest IKS. Kommunens eierinteresser utøves i stor grad i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.*» (KomRev NORD IKS, 2022a).

Med utgangspunkt i selskapets økonomiske situasjon og funn i eierskapskontrollen fra 2022 anbefaler vi å ikke prioritere en ny eierskapskontroll på dette tidspunktet.

Sortland Arbeidssenter AS

Sortland Arbeidssenter AS er heleid av Sortland kommune og driver tilrettelagt arbeid, jobbveiledning og arbeidstrening. Selskapet er organisert som et konsern med tre datterselskaper, Sa-Produksjon AS, Sa-Kompetanse AS og Sa-Driv AS. Konsernet har i overkant av femti ansatte og tilbyr tilrettelagt arbeid og tjenester til personer med ulike utfordringer. Regnskapet for 2023 viser negativt resultat før skatt i morselskapet og to av datterselskapene (Proff.no, 2024b).

Med utgangspunkt i selskapets aktiviteter for personer med utfordringer ansees selskapet å være knyttet til stor individuell risiko. Dette relateres både til tjenestene som selskapet leverer til den enkelte bruker eller ansatt, og til risiko knyttet til konsekvenser av svak økonomi og styring.

Med utgangspunkt i selskapets sentrale rolle i livene til brukere og ansatte i tilrettelagt arbeid **anbefaler vi at det gjennomføres eierskapskontroll med Sortland Arbeidssenter AS.**

3. Sammendrag: Aktuelle tema for forvaltningsrevisjonstema

Sortland kommune står i likhet med mange andre kommuner i en utfordrende situasjon, det økonomiske handlingsrommet er begrenset, det blir flere eldre og færre barn i kommunen, og det er utfordrende å rekruttere og beholde ansatte (Sortland Kommune, 2024). Med dette som bakteppe og basert på fremstillingene og drøftingene over, som igjen bygger på informasjon fra en rekke kilder, anbefaler vi følgende plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll i Sortland kommune 2024–2027:

Forvaltningsrevisjon:

1. Kvalitet, sikkerhet og bemanning i **barnehag**e.
2. HMS, sykefravær og personelltilgang i **helse og omsorg**.
3. Kvalitet, kompetanse og rekruttering i **grunnskole**.
4. Kvalitet og ressursbruk i **sosialtjenestene**.
5. Ressursbruk og organisering av **Kulturfabrikken Sortland KF**.
6. Kvalitet i **barnevernstjenesten**.
7. Oppfølgende forvaltningsrevisjon av **offentlige anskaffelser**
8. Oppfølgende forvaltningsrevisjon på **vannforsyningssikkerhet**.

Eierskapskontroll:

9. **Sortland Arbeidssenter AS**.
10. Oppfølgende eierskapskontroll av **Vesterålskraft AS**.

4. Vedlegg: Plan for forvaltningsrevisjon – kontrollutvalgets prioriteringer

Kontrollutvalget i Sortland kommune har i møte den X utarbeidet følgende plan for forvaltningsrevisjon basert på en overordnet analyse:

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

5. Referanser:

Kommuneloven. (2018). *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)* (LOV-2018-06-22-83).

KomRev NORD IKS. (2021). *Eierskapskontroll Vesterålskraft AS Sortland Kommune 2021*.

KomRev NORD IKS. (2022a). *Eierskapskontroll Reno-Vest IKS Sortland kommune 2022*.

KomRev NORD IKS. (2022b). *Forvaltningsrevisjon Kvalitet i rus- og psykiatritjenesten Sortland kommune 2022*.

KomRev NORD IKS. (2023a). *Forvaltningsrevisjon Elevenes psykososiale miljø Sortland kommune 2023*.

KomRev NORD IKS. (2023b). *Forvaltningsrevisjon Offentlige anskaffelser Sortland kommune 2023*.

KomRev NORD IKS. (2023c). *Forvaltningsrevisjon Vannforsyningssikkerhet Sortland kommune 2023*.

KS Kommunesektorens Organisasjon. (2021). *Barnevernsreformen*. Hentet 29.05.2024 fra https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/barnevern/barnevernsreformen2/barnevernsreformen/

Kulturfabrikken Sortland KF. (2023). *Årsrapport 2023*.

Proff.no. (2024a). *Reno-Vest IKS*. Hentet 10.06.2024 fra https://proff.no/organisasjon/reno-vest-iks/l%C3%B8dingen/renovasjon/IG24P3M01DV-3

Proff.no. (2024b). *Sortland Arbeidssenter AS*. Hentet 10.06.20204 fra https://proff.no/roller/sortland-arbeidssenter-as/sortland/pleie-og-omsorgstjenester/IFULXV610K7

Proff.no. (2024c). *Vesterålskraft AS*. Hentet 10.06.2024 fra https://proff.no/selskap/vester%C3%A5lskraft-as/sortland/hovedkontortjenester/IGGHKC110NZ

Sortland Kommune. (2021). *Eierskapsmelding Sortland kommune 2021*.

Sortland Kommune. (2023). *Økonomiplan for 2024-2027*. https://innsyn.onacos.no/sortland/mote/pluss/wfdocument.ashx?journalpostid=1100035399&dokid=61824&versjon=1&variant=A&pf=PI

Sortland Kommune. (2024, 25.03.2024). *Årsberetning 2023*. Hentet 10.06.2024 fra https://pub.framsikt.net/2023/sortland/mr-202312-%C3%A5rsberetning_2023/#/generic/summary/introduction/d195644a-1c03-4ab9-a3d6-8f62bb2b847c-cn

Statistisk Sentralbyrå. (2024). *KOSTRA - Kommune-stat-rapportering*.